

XL

De
O P I B U S

arbitrium

CHRISTIANI GUEINZII
Gymnasii Hallensis
Rectoris.

1 6 3 7.

Excudebat Hallis Saxonum PETRUS
FABER Typographus.

31
Scal. Epid. V. pra. 6.

Si dicitur à pecude ipsa pecunia; rectè
Fiet, pecus ut habeat, quod suum vocavit.
Nam si vera loquar, auferre pecunia mores,
Non auferre solet, ait *Galterus lib. 1. Alexan. v. 96.*

Interim

Uxorem cum dote, fidemque & amicos,
Et genus & formam *regina pecunia* donat *Horatio*
teste lib. 1. Ep. 6. v. 36.

Quin

Quisquis habet nummos, securam navigat auram
Fortunamque suo temperat arbitrio, quod *Arbitrarius*
Petronius ait.

Quasi Hercules est bivium, aut si bivio hoc
quidpiam in vium & avium magis, quando in
consensu Sapientum & consensu Prudentum
ambigitur de optimo paradarum opum modo,
& paratarum usu. Etenim quum humana imbecillitas
natura feratur in hoc, ut, quia nuda à seipsa & praeter
animantibus inops omnium, sit sollicita, tamen vel
maxime, quae trahat Spiritum, si non felicissime, egerri-
me tamen, ne pereat & intereat. Et quamvis divinior
aura ad caelestia & aeterna aspirare & eadem sperare
deberet, tamen nescio qua imprudentia, non dicam im-
pudentiam, tanquam aeterna natura inter mortalia, & man-
surus inter caduca caenum caelo seipsum praefert; & sui
oblita generis mavult divitiis uti fugacibus inter vitia,
quam beatis frui deliciis inter virtutes. Et ne dubitet
quispiam nos à vero divortio, vindicat fidem seculum in
quo vivimus: Quod an aureum, an ferreum dixerit ille,
qui experitur utrumque. Auro quidem inhiare omnes à
Crasso ad Irum, à Sejo ad Mævium mundus loquitur &
conqueritur universus. Eccur enim tot geruntur bella?
cur tot scelera committuntur? cur tot mala permittuntur?
Auri lacra famēs, quid non mortalia pectora cogis?
Sacram merito Poeta appellat. Ut quod magis colitur,
quam ipse qui largiri solet & potest solus. Venalia certè
sunt apud plerosque pleraque, si non omnia. Status per lustra
qui haeres, & nos oraculo verior à iuxta teste aberis. In

caelo quidem reposita dicitur merces iis, qui à sacris sunt, sed pauci volunt illam expectare. Hinc vendunt alia, scelerata licentur. Taceo illos, qui fidem luxant laxantq; non ut meliores, sed ut ditiores evadant & pro vilissimo pulmento abliguriunt prerogativam. Quamvis modò multae nec tabernae, nec emptores inveniunt amplius.

Magistratus quidam aequè ita magistrat Rempublicam, ut magis magisque rem privatam exhauriat omnem. Hinc tot extorsiones, tot exactiones, tot census, ut ferveat & sudet omne in censibus. Et tolerandum foret, si modo censerentur pauperes non aequè ac divites. Et tamen certo illi plus, quàm isti; ne forsan illi habeant quo non maneant, quod semper fuerunt. (Et utinam existaret. Hybreas aliquis, qui ab huiusmodi crumemi mulgis & argenti extere bronidis postularet uno anno, uti illi census, astates aliquot & autumnos!) Res omnis illis cum pulvisculo auferitur, & sepè tamen propter cineres censentur. Ita fumarium tributum reperit Nicephorus Imperator: Michael Paphlago vectigal pro aere. Pro umbra de pensum esse meminit Plinius. Lustrali auro Cai quid fingi potest foedius? Vespasianus non tantum à mendicis, sed & lucri bonum odorem ex qualibet re esse attestatus filio. Propter pensitationes pro mortuis solutas Bountica Britannica Romanos arguit. Etiam pro vitis corporis narrat Gilbertus Cognatus. Sed vel
Fabi

Fabium possent de lassare loquacē, si singula recensenda
& censenda forent compendia aucupandi pecunias. Quo
verò cum lucro factum experti plurimi, dolent maximi.
Philistus è Dionysii familiaribus à Syracusanis truci-
datus. Johannes Bizantius à Nicopolitanis in frustra
discerptus. Procleres lapidatus. Gregorius Prescho
Heinrici Svecorum Regis minister à populo in palatium
irrupente omnibus tormentorū generibus cruciatus.
Quod Gerhardus Bremensis Archiepiscopus exactores
in molendinum relegaverit, ubi asinorum vicarias ope-
ras sustinere coacti donec ambusta manus cum bullis &
decretis pecuniariis Patrum novit memoria. Quin
Rebuffus ait: Consulentes Principi & Magistratui ut
nova imponāt tributa & vectigalia sine causa magna
sunt in inferno excrucianti poenistartareis perpetuo.
O avaritiam igitur! o abyssum! sed & o stultitiam! o malitiam! Ne si non re-
frænaverit hanc ingluviem melius seculum, aureum omnino erit, si vota esti-
mentur univrsorum; ferreum tamen si facta singulorum considerentur. Hic
enim misericordia in miseris nulla; hic auxilia in periculis smortua; Praesi-
dia in latrociniis & rapinis pauca; subsidia in calamitate & paupertate man-
ca & exigua. Ubi plures tamen auream messem & Elysiōs Campos ex com-
munibus miseris demerunt. o seculū! o seculi propudium! Ne plus hodie tribui-
tur magnis opibus, quam bonis moribus! Vilissima nunc munia maximo ere
constant, ingeniosissima & gravissima minimo conducuntur ac fame pleriq; sa-
ginantur. Fœmū bovi, psittaco saccharū datur. Et non sint durissima & sevisima
pectora? non sit indicina si non interituri mundi, status tamē publici & privati?
Interim tamen cum pecunia rerum agendarum nervus, que Mutiani
magni Ducis ad Vespasianum, & Ciceronis magni Oratoris verba sunt; &
eā in hac societate mortali, Tres Rutulusve suat, nemo carere possit; modus
quis optimus sit conquirendi, quis usus earundem ancipitium est, & opi-
nionum.

tionum divortium. Spongiæ qui volunt ditiores, illi æquè exprimendi; qui honores divendunt, omni honore indigni, quos simonia infamat; qui pecuniam adulterant, mentem geminam habent; qui & latronibus latrocinia concedunt & de communi dividendo agunt, rotam merentur; Qui subditos deglubunt qui modo habere possunt? Qui mercibus mercantur divitias, & delictis, rarò beati. Ubi enim divitiæ charæ habentur, ibi bona omnia vilia sunt. Quin facilius est camelum per foramen acus transire, quàm divitem in regnum DEI. Severum hoc quidem est & tamen verum, quia dixit ille, qui fallere nescit. Creditis? Sequemini. Non sequi, non credere est. Aut enim transire dives eum camelo debes, aut regnum DEI desperare. Decretoria est magni DEI sententia quam ille non mutabit, nec tu, ô homo incredula tua pertinacia & perversitas.

Et quid ergo, inquires faciendum? **O R A N D U M & L A B O R A N D U M,** ut unusquisq; habeat quo det pauperibus. Uti enim non omnes divitiæ improbæ, ita nec omnes modi acquirendi illiciti. Hoc tamen bonum quod beati pauperes; quodq; illi magnam habeant cælo concessam prærogativam, qui ex fide esurientibus cibum, sitientibus potum, exulibus hospitium, nudis amictum præbuerunt. Ita agnoscit etiam DEUS ex divite manu beneficium & remuneratur. Sane magna dignatio pauperum, arrogari in præmium DEO; sed & magna divitum, tam parvo cælorum regna parari. Ideoq; quid attinet aut in prima felicitatis parte divitias, aut in ultimo miseriarum statu paupertatem ponere? quum illius frons hilaris multis amaritudinibus sæpe sit resecta, & hujus horridior aspectus solidis & certis bonis abundet? Hoc agamus ut ubiq; beati simus? Queramus prudenter & pie! utamur iisdem sapienter & recte!

Vos, Viri omnium ordinum Spectatissimi, de utroq; de modo & usu memoriter dictari sunt potissimum hoc tempore auro & ferreo vestri filii & alumni. Vultis ut feliciter? Animate præsentiam vestram vestros, & informate autoritate & frequentia honorifica Juventutem, ut quod dicunt modo Juvenes faciles, faciant aliquando Viri & senes prudentes. Et futurum ut quam promittit status publicus felicitatem cum pacis inter usurio consequamur. Ad quod animum vovet & P. P.

Nomina

Nomina Consultantium.

- WOLFFGANG Hoffmann** Hallâ Saxo, Prefabitur.
JOHANNES Schinckel Luccâ-Lusatius. Pecuniam à sul ditis esse extor-
quendam asserit.
NICOLAUS Krug Zahnensis-Saxo, De Principis potestate.
MARTINUS Seger Wusterhuso-Marchicus, De Patriâ Patrie amore.
JOHANNES Conitzer Zittâ-Lusatius, De Magistratus Axiomate.
CHRISTOPHORUS-ANDREAS Werck Hallâ-Saxo, De Divitia-
rum contemptu.
CHILIANUS Freyer Hallâ-Saxo, Non omnino esse spernendas opes.
JOHANNES-BARTHOLOMÆUS Klinge Hallâ-Saxo, Mercatu-
râ esse acquirendas divitias.
JOHANNES SAMUEL Brunner Kintingensis - Francus, Contra
Mercaturam.
JOHANNES-ANDREAS Schulze Hallâ-Saxo, Concludet.

De quorum Exercitiis.

I.

Non nisi præfatus veniam, veniamque precatus
Audet in aularum dicere verba locis.

HOFFMANNUS præstat, faciles dum præparat aures
Euopies ad opes, Eutychieque modos.

Perge probare tuos mores **HOFFANNE!** juvabunt
Aulicus ut fias, dives ut esse queas.

2. **D**at census censum; summos dat census honores,
Census ubique calet, census ubique valet.

Non far, non pernam, sine censu mandere turba
Subdita jure solet, jure tenere potest.

SCHINCKELIUS probat; & pro Principe dicit. Id urge!
Princeps divitias cum petasone dabit.

3. **M**agna quod in terris Majestas Principis; & quod
Inservire Diis debeat omne suis:

CRUGIUS affirmat. Vis **CRUGI** fundere Nectar?
Perge! tibi poculum vel Ganymedis erit.

Sic

4. **Q**ui Pater est Patriæ princeps, ita jura paterna
Dirigit ut vigeat publica, priva salus.
Sic SEGERUS ait. Pergas SEGERE! notabit
Clefsammus patriæ qui Pater esse queas.
5. **J**ura Magistratus sunt maxima; suntque futura
Mercedes magnæ, si quoque Jura probat.
Hoc LONICERUS habet. *Mercedem visne? probato*
Jura Magistratus! qui facit ipse habet.
6. **Q**uid sunt divitiæ? sunt pars vilissima rerum,
Sunt animumque cruces, dividiaque truces.
MERCKIUS ista notat. MERCKI mi, perge notare.
Næ cum divitiis & DEUS omne dabit.
7. **S**pernere divitias solet inscius; esse probantur
Commoda magna rei, munera magna DEI.
Queis sine liber erit nullus si tempora spectes,
Ceu FREYERUS ait. Sint tibi! liber eris.
8. **S**i tinnit nummus facilis mercator adhinnit;
Est mercatura tinnula mensa, manus.
Vis nummos? Mercaturam ne spernito, KLINGE:
Nam tibi divitiis deliciasque dabit.
9. **E**x mercatura ceu fonte perennia manant
Flumina periuri, fraudis & omne genus.
Id BRUNNERUS habet. Tibi mercatura probatur
Mentis? divitiis, fons velut, ista scater.
10. **Q**uisquis concludit rerum divortia vota,
Et lites dirimit conciliatque graves:
Is bonus est Prætor. Pergas ô SCHULTZIA proles
Sic arbitrari! Prætor erisq; bonus.

Ita censeo
Gucinzus.

FINIS.

Cl 1926

ULB Halle 3
001 556 118

Stk. 6 = Handschrift

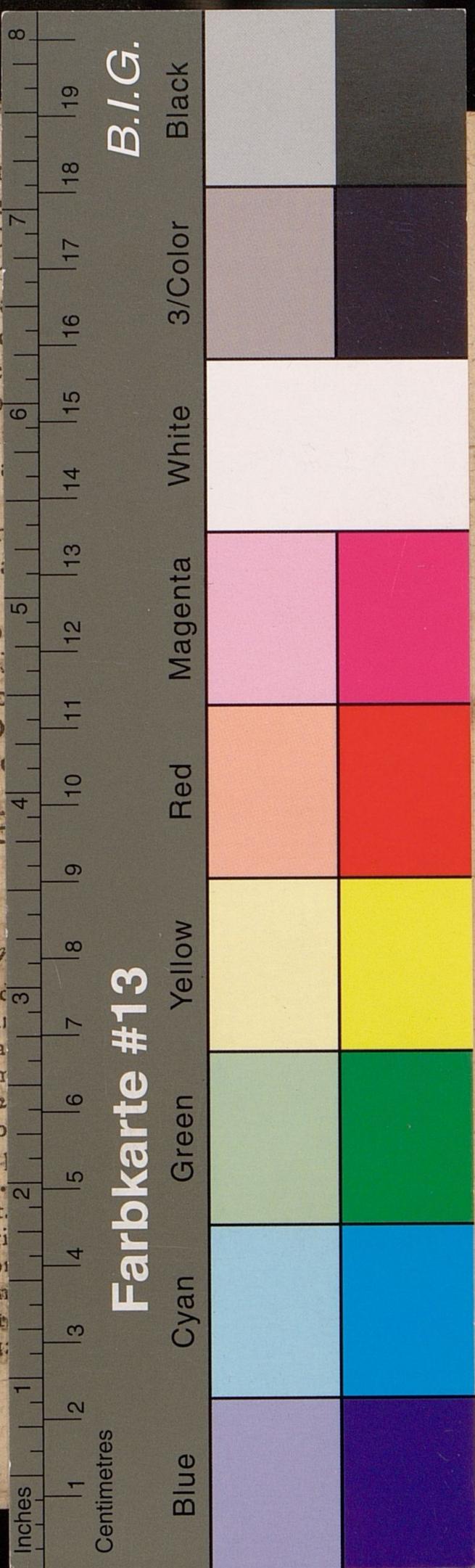
Sb.

Paul Friedrich
Buchbindereimeritor
Merseburg a. S.

VD 17

XL

De

O P I B U S

arbitrium

CHRISTIANI GUEINZI
Gymnasii Hallensis
Rectoris.

1 6 3 7.

Excudebat Hallis Saxonum PETRUS
FABER Typographus.

